

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ,
ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ТА ЕКОНОМІЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ ІНТЕГРОВАНИХ ОБ'ЄДНАНЬ
ТА ПІДПРИЄМСТВ**

МОНОГРАФІЯ

Дніпропетровськ
«Пороги»
2016

УДК: 005.3:330.341.1:338.45

ББК: У9(2)29

Рецензенти:

Ковальчук Костянтин Федорович – д-р. екон. наук, професор,
Національна металургійна академія України

Приходько Ігор Павлович – д-р. н. з держ.управл., професор,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Череп Алла Василівна – д-р. екон. наук, професор, академік АЕН
України, Запорізький національний університет

Головний редактор

Савчук Л.М. - к.е.н., професор,

Національна металургійна академія України

*Рекомендовано вченою радою Національної металургійної академії
України (протокол № 4 від 25.04. 2016р.)*

Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств: монографія/ за заг. ред. Л.М.Савчук. – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 520с

ISBN 978-617-518-066-0

Монографія виконана в межах теми дослідження «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (державний реєстраційний номер 0107U001146) і розрахована на широке коло вітчизняних фахівців, науковців, політиків, державних службовців. Представлено результати досліджень науковців з питань теорії, методики та практики управління інноваційно-інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств.

УДК: 005.3:330.341.1:338.45

ББК: У9(2)29

ISBN ISBN 978-617-518-066-0

© Колектив авторів, 2016

ПЕРЕДМОВА

Забезпечення повноцінного розвитку України в контексті досягнення стратегічної мети - інтеграції держави до світового суспільства повинно відбуватися шляхом комплексного поєднання ефективної державної інноваційно-інвестиційно-економічної політики з науковими доробками науковців-фахівців і практичною діяльністю вітчизняних підприємств та їх інтегрованих об'єднань. Саме цим питанням присвячено матеріали даної монографії, яка є логічним продовженням цілої низки досліджень вітчизняних та закордонних науковців, виконаних в межах теми дослідження «Методологія управління підприємствами різних організаційно-правових форм та форм власності» (державний реєстраційний номер 0107U001146). Результати досліджень в межах даної теми оприлюднені, зокрема, в монографіях «Сучасні тенденції в оцінці ефективності управління, плануванні та обліку діяльності суб'єктів господарювання» (2012р.), «Сучасні концепції, передумови та перспективи розвитку підприємств України» (2012р.), «Інноваційно-інвестиційні, ресурсні та управлінські складові розвитку підприємств-учасників інтеграційних об'єднань» (2013р.), «Проблеми та тенденції формування соціально-інноваційної політики сталого розвитку держави, регіонів, підприємств:» (2014р.), «Управлінська, фінансова та маркетингова діяльність підприємств в умовах нестійкої економіки» (2016р.).

Проблематика даного колективного монографічного дослідження не втрачає своєї актуальності і потребує подальшого розвитку, оскільки деякі з оприлюднених в вище означених монографіях результати досліджень, ідеї та концепції щодо управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю суб'єктів господарювання носять дискусійний характер, окремі положення потребують більш докладного вивчення, удосконалення, адаптації до сучасних реалій і розширення.

Структурно монографія складається з передмови, шести розділів, кожен з яких присвячено дослідженню певної наукової проблеми, списку авторів та змісту.

В першому розділі висвітлюються здобутки науковців щодо теорії та практики управління діяльністю як вітчизняних, так і закордонних підприємств. Зокрема, розглянуто проблеми розвитку прикордонних з Україною країн Євросоюзу та самої України в умовах так званої «пасти середнього доходу». Вченими встановлена безпосередня залежність розвитку підприємств з

проблемами впровадження інновацій, регулювання інноваційно-інвестиційним розвитком, підвищенням конкурентоспроможності.

Матеріали другого розділу розкривають сучасні проблеми управління інноваційною діяльністю вітчизняних підприємств та напрямкам їх подолання. Обґрунтовано стратегічні заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку країни, запропоновано механізм покращення інноваційної діяльності підприємств сучасними ІТ- технологіями.

В третьому розділі наведено результати досліджень щодо специфіки управління інвестиційною діяльністю підприємств. Оцінено стан застосування інвестиційних важелів для полівекторного розвитку підприємств, обґрунтовано необхідність контролю за їх грошовими потоками та управління ними, висвітлено проблеми управління фінансовими ризиками.

В четвертому розділі висвітлено доробки науковців щодо сучасних реалій економічної діяльності інтегрованих об'єднань та підприємств. Авторами запропоновані підходи до організації управління інноваційним розвитком означених угруповань, встановлено вплив кризових явищ на спільне інвестування у виробничо-господарських об'єднаннях, розглянуто організаційне проектування санаційних інновацій.

Останнім часом все більшої актуальності набувають соціальні проблеми розвитку. Тому доречними є матеріали, присвячені саме цим проблемам, які представлені в п'ятому розділі. Науковцями дано оцінку ролі підприємств в регіональному механізмі соціального захисту, розглянуто проблеми кадрового менеджменту, запропоновано концепцію ієрархічної управлінської структури потенціалу підприємства.

Шостий розділ присвячений новітнім підходам в аналітичному забезпеченні діяльності інтегрованих об'єднань та підприємств. Запропоновано удосконалену методологію оформування системи показників економіко-інноваційного розвитку підприємства, концепцію адаптабельності суб'єктів інноваційної діяльності до перманентних змін середовища.

Повною мірою усвідомлюючи, що далеко не всі аспекти досліджуваної теми отримали в монографії всебічне відображення, а деякі положення й висновки можуть бути предметом наукової дискусії, маємо сподівання, що теоретичні узагальнення, висновки та рекомендації, наведені в даній монографії, будуть використовуватись практиками, науковцями, всіма зацікавленими особами та установами.

11. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів /Авт. упоряд.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилиєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К: парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» № 1130 від 12 вересня 2011 р. (із останніми змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 1107 від 28.11.2012) [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1130-2011-%D0%BF>

13. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції реформування державної політики в інноваційній сфері на 2015-2019 роки» № 575-р від 4 червня 2015 року [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/575-2015-p>

14. Заглядывая за горизонт. Концепции и опыт формулирования национальных стратегий / Центр экономических исследований [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.cn.undp.org/content/dam/azerbaijan/docs/Governance/AZ_Prime_r_Russian.pdf

15. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» схвалена Указом Президента України № 5/2015 від 12 січня 2015 року [Електронний ресурс] / Матеріали офіційного сайту «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>

© Деділова Т.В., Шершенюк О.М., 2016

2.2. Сучасний стан та виклики інноваційного розвитку металургійних підприємств

Інноваційна спроможність та технологічна готовність є невід’ємними складовими конкурентоспроможності національної економіки, яка визначається як набір інституцій, політик і факторів, що визначають рівень продуктивності економіки. Базовими положеннями Концепції загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 р. та Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки [1; 2] відзначається, що підвищення конкурентоспроможності промисловості зводиться до трьох варіантів:

1) отримання конкурентних переваг за рахунок використання у господарській діяльності дешевих/дефіцитних

національних ресурсів (людський капітал, мінеральна сировина, інші види ресурсів та стратегічні енергоресурси);

2) наздоганяючої модернізації виробничого апарату з використанням власних, а частіше запозичених досягнень науково-технічного прогресу;

3) стратегії інноваційного прориву, яка передбачає суттєву активізацію інноваційних процесів, інтелектуальний розвиток людського капіталу, перехід до системної генерації ідей, розповсюдження і використання прогресивних технологій та знань, поширення та застосування останніх досягнень науково-технічного прогресу.

В економічно розвинутих країнах при формуванні стратегії розвитку наголос робиться на використанні стратегії інноваційного прориву.

Інноваційний розвиток є визначальним фактором довгострокового економічного розвитку, головним джерелом поповнення бюджетних коштів країни, фундаментальною основою забезпечення національної безпеки та комплексно впливає на розвиток різних галузей економіки.

Всупереч закономірностям розвитку ринкової економіки індустриальних країн, де спостерігається стрімке зростання інноваційної активності, українська дійсність в сфері розвитку інновацій лише починає набирати оберти [3, с.169].

Низька інноваційна активність вітчизняних промислових підприємств багато в чому пояснюється низьким рівнем технологічного розвитку. Проблема технологій тісно пов'язана з інноваційною проблематикою, оскільки позитивна технологічна динаміка забезпечується тільки в тому випадку, якщо технології носять інноваційний характер. Переважання застарілих технологій консервує технологічну структуру економіки, яка блокує інноваційний розвиток.

Металургійна галузь є стратегічною галуззю економіки країни, роль якої полягає в забезпеченні сировиною виробництва високотехнологічної та наукомісткої кінцевої продукції (машинобудування, будівництва, авіаційної, космічної та оборонної промисловості) [4].

Сьогодні в Україні нараховується близько 800 металургійних підприємств, серед яких 19 металургійних заводів і комбінатів, 12 трубних заводів, понад 100 спеціалізованих підприємств по переробці металобрухту і відходів, більше 20

метизних підприємств. До металургійної галузі належить виробництво чавуну, сталі та феросплавів, труб, кольорових металів та готових металовиробів.

Перевагою металургійної галузі України є наявність власних внутрішніх природних запасів, таких як залізна та марганцева руда, коксівне вугілля, флюси та інших мінеральних ресурсів, що забезпечують потреби підприємств майже у всіх видах сировини і матеріалів. Металургійна галузь є провідним експортером України та сприяє активній інтеграції національної економіки у міжнародний економічний простір.

Світова економічна криза та політична криза в Україні негативно впливають на інноваційний розвиток металургійних підприємств, для якого характерні високі витрати, висока ресурсомісткість, енергоємність, напівфабрикатна спеціалізація, незначний асортимент та низька якість продукції, що виготовляється.

Визначення перспектив активізації інноваційного розвитку підприємств металургії України вимагає аналітичної оцінки їх сучасного стану в умовах виходу з економічної кризи.

Аналіз інноваційно-активних підприємств в загальній кількості металургійних підприємств України засвідчив стабільну динаміку. Так, в 2010 році всього нараховувалося 797 металургійних підприємств, з них інноваційно-активних – 113; в 2011 році всього – 789, інноваційно-активних – 120; в 2012 році всього – 800, інноваційно-активних – 144; в 2013 році всього – 796, з них інноваційно-активних – 133, в 2014 році всього – 799, інноваційно-активних – 138 (табл. 1).

У 2014 році інноваційно-активних підприємств галузі було на 22 % більше ніж у 2010 році, але на 4 % менше, ніж за 2012 р. Частка інноваційно-активних підприємств металургійної галузі у загальній кількості металургійних підприємств становила в 2014 році 17,3 %. Позитивним є зростання частки інноваційно-активних металургійних підприємств в загальній кількості металургійних підприємств в 2014 році у порівнянні з 2010 роком майже на 3 пункти.

Практично така ж ситуація спостерігається щодо показника частки інноваційно-активних металургійних підприємств в загальній кількості промислових підприємств: найбільше значення цієї частки в 2012 та 2014 роках - 1,4 % загальної кількості підприємств.

Таблиця 1

Кількість інноваційно-активних промислових і металургійних підприємств України за 2010–2014 рр.

Кількість підприємств	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
1. Кількість промислових підприємств	10606	10350	10089	10189	10010
2. Кількість промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	1462	1679	1758	1715	1609
3. Кількість металургійних підприємств	787	789	800	796	799
4. Кількість металургійних підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	113	120	144	133	138
5. Частка інноваційно-активних металургійних підприємств в загальній кількості металургійних підприємств, %	14,4	15,2	18,0	16,7	17,3
6. Частка інноваційно-активних металургійних підприємств в загальній кількості промислових підприємств, %	1,1	1,2	1,4	1,3	1,4
7. Частка інноваційно-активних металургійних підприємств в загальній кількості інноваційно-активних підприємств промисловості, %	7,7	7,1	8,2	7,8	8,6

Джерело: Складено авторами на основі [5; 6; 7]

Частка інноваційно-активних металургійних підприємств в загальній кількості інноваційно-активних підприємств промисловості змінювалась хвилеподібно (табл. 1) і становила у 2014 році 8,6 % проти 7,7 % у 2010 році, що говорить про те, що темпи зростання інноваційної активності в металургійній галузі є позитивними. Проведений аналіз свідчить, що найбільша інноваційна активність як в промисловості, так і в металургійній галузі припадає на 2012 рік. Позитивним є незначне зростання інноваційної активності в 2014 році, що вказує на потенціал інноваційного розвитку підприємств металургійній галузі в найближчій перспективі.

Проаналізуємо розподіл підприємств металургійної галузі за напрямками інноваційної діяльності (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість інноваційно-активних металургійних підприємств за напрямками діяльності за 2010-2014рр.

Кількість підприємств	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
1. Кількість металургійних підприємств	787	789	800	796	799
2. Кількість металургійних підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	113	120	144	133	138
в тому числі:					
– внутрішні НДР	13	21	16	21	23
– зовнішні НДР	14	18	21	16	15
– придбання машин і обладнання, програмного забезпечення	61	63	82	81	78
– придбання зовнішніх знань	2	7	7	5	7
– навчання і підготовка персоналу	17	20	27	27	22
– ринкові запровадження інновацій	4	5	4	4	4
– інші роботи	16	15	9	11	10

Джерело: Складено авторами на основі [5; 6; 7]

Динаміка кількості металургійних підприємств за напрямками інноваційної діяльності в 2014 році мала позитивні зміни в порівнянні з 2010 роком: зросла кількість підприємств, що проводять внутрішні НДР – на 10 підприємств; кількість підприємств, що придбали машин і обладнання, програмне забезпечення, зросла на 17 підприємств; кількість підприємств, що отримували зовнішні знання зросла на 5 підприємств та збільшилась кількість підприємств, що займались навчанням та підготовкою персоналу – на 5 підприємств.

В той же час в 2014 році порівняно з 2012 роком спостерігається зниження загальної кількості підприємств, що займались інноваційною діяльністю на 6 підприємств, у тому числі: кількості підприємств, що займались зовнішніми НДР – на 6 підприємств; кількість підприємств, що придбали машин і обладнання, програмне забезпечення, знизилась на 4 підприємства; кількість підприємств, що займались навчанням та підготовкою персоналу знизилась на 5 підприємств.

Важливим для оцінки рівня інноваційного розвитку металургійних підприємств має аналіз обсягів реалізації

інноваційної продукції. Так, обсяг реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств України за період 2010–2014 роки знизився на 23,8 %. Найбільший обсяг реалізованої інноваційної продукції припадає на 2011 рік, а 2014 рік – є найгіршим за обсягами реалізованої інноваційної продукції (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяг реалізованої інноваційної продукції промисловості та металургії за 2010–2014 рр.

Показники	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
1. Обсяг реалізованої інноваційної продукції, тис. грн					
– промисловості	33697574,4	42386722,5	36157725,6	35891639,7	25669001,9
– металургії	7258728,4	4422023,3	3772803,0	6694393,4	2728256,0
у тому числі:					
1.1. продукція, що є новою для ринку					
– промисловості	10995145,1	17411025,4	14512514,4	12391209,8	7066300,6
– металургії	24037,4	58185,9	137060,2	367312,1	156532
1.2. продукція, що є новою для підприємства					
– промисловості	22702429,3	24975697,1	21645111,2	23500429,9	18602701,3
– металургії	7234691,0	4363837,4	3635742,8	6327081,3	2571724,0
2. Питома вага інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції, %					
– промисловості	3,8	3,8	3,3	3,3	2,5
– металургії	3,7	1,7	1,7	3,2	6,2

Джерело: Складено авторами на основі [5; 6; 7]

В металургійній галузі аналогічна ситуація – обсяги реалізованої інноваційної продукції в 2014 році порівняно з 2010 роком знизились на 62,4 %.

В Україні спостерігається спад виробництва металургійної продукції в тому числі через гострий дефіцит металобрухту. При цьому обсяги експорту металобрухту з України в 2015 році досягли показника в 1,2 млн тонн.

Аналіз свідчить про незначний внесок металургійних підприємств у загальний обсяг реалізованої продукції економікою країни – у 2014 р. питома вага реалізованої інноваційної продукції становила 6,2 % (у промисловості – 2,5%) загального обсягу реалізованої продукції, зокрема нової для ринку – 5,7% (у промисловості – 27,5 %), нової лише для підприємства – 94,3% (у промисловості – 73,5%) (табл. 4).

Таблиця 4

Розподіл реалізованої інноваційної продукції металургійних підприємств за рівнем новизни
(% до загального обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг))

Частка реалізованих товарів та послуг, які:	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
– були новими для ринку	0,3	1,3	3,6	5,5	5,7
– були новими для підприємства	99,7	98,7	96,4	94,5	94,3

Джерело: Складено авторами

У порівнянні з 2010 роком у 2014 році на металургійних підприємствах частка реалізованих товарів та послуг, які були новими для ринку, зросла на 5,4%, а частка, що були новими для підприємства зменшилась на 5,4 %. Причиною тому може бути низька конкурентоспроможність металургійних підприємств, основними чинниками якої є відсутність необхідних фінансових та трудових ресурсів, великі витрати на розробку та впровадження технологічних інновацій, нестача зовнішніх інвестицій, низькій рівень партнерської співпраці, неефективна державна політика, що приводить до технологічного відставання вітчизняної продукції та неспроможності металургійних підприємств конкурувати на зарубіжних ринках.

Випуск і реалізація інноваційної продукції підприємства спрямовані на отримання прибутку. Якщо зростання обсягів реалізації інноваційної продукції сприяє зростанню прибутку в більшому ступені, то це є підставою для її випуску. Проаналізуємо витрати на інновації на металургійних підприємствах за 2010–2014 рр. (табл. 5).

Загальна сума витрат на інновації в металургії в 2014 році – 466573,8 тис. грн, з них: витрати на внутрішні НДР – 51727,9 тис. грн, витрати на придбання науково-дослідних розробок – 5021,1 тис. грн, витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення – 279458,9 тис. грн, витрати на придбання інших зовнішніх знань – 118,3 тис. грн, інші витрати – 130247,6 тис. грн.

Дослідивши склад витрат на інновації, можна зробити висновок, що найбільше коштів за досліджуваних період витрачалося на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення.

Таблиця 5

Обсяг витрат на інновації металургійних підприємств
за 2010–2014рр., (тис. грн)

Витрати на інновації	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Всього	298315,8	1334847,4	1076350,5	1091242,5	466573,8
в тому числі за напрямками					
– внутрішні НДР	13122,2	12185,3	3555,7	73698,3	51727,9
– зовнішні НДР	7995,4	13400,6	16447,6	17698,0	5021,1
– придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	260292,8	988015,7	751976,3	739754,9	279458,9
– інші зовнішні знання	335,3	252050,4	2059,9	4811,3	118,3
– інші витрати	16570,1	69195,4	302311,0	255280,0	130247,6

Джерело: Складено авторами на основі [5; 6; 7]

Це свідчить про те, що виробники найбільше намагаються задовольнити потреби споживачів та розширити ринки збуту, залучаючи до цього власні ресурси та дослідження.

За 2010–2014 рр. відбулися суттєві зміни в структурі витрат на інновації в металургії (табл. 6).

Таблиця 6

Структура витрат на інновації металургійних підприємств
за 2010–2014 рр. (% від загального підсумку витрат)

Витрати на інновації	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Всього	100	100	100	100	100
в тому числі за напрямками					
– внутрішні НДР	4,4	0,9	0,3	6,8	11,1
– зовнішні НДР	2,7	1,0	1,5	1,6	1,1
– придбання машин, обладнання та програмного забезпечення	87,3	74,0	69,9	67,8	59,9
– інші зовнішні знання	0,1	18,9	0,2	0,4	0,0
– інші витрати	5,6	5,2	28,1	23,4	27,9

Джерело: Складено авторами

Важливим напрямком інноваційної діяльності металургійних підприємств є фінансування витрат на здійснення досліджень і розробок або їх придбання. Дані витрати спрямовані

на успішне використання та впровадження на підприємствах інноваційних розробок, які є результатом поєднання науки та виробництва і сприяють позитивним інноваційним змінам. У 2010 році питома вага витрат на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення становила 87,3 %, у 2014 році – 59,9 %. Витрати на внутрішні НДР в 2010 році склали 4,4 % всього обсягу витрат, в 2014 році цей показник склав 11,1%. Отже, спостерігається позитивна тенденція. Мають незначну питому вагу в загальній структурі витрати на придбання науково-дослідних розробок – 2,7 % в 2010 році та лише 1,1 % в 2014 році, а також витрати на придбання інших зовнішніх знань – 0,1 % в 2010 році та знижуються практично до 0 в 2014 році.

Підсумки проведеного аналізу свідчать, що стан інноваційної діяльності металургійних підприємств України не є повністю задовільним. Розвитку і стабільному функціонуванню перешкоджають стримуючі фактори (табл.7).

Серед зазначених факторів найбільшу частку займають: відсутність коштів, високі витрати на інноваційну діяльність, відсутність фінансування за межами підприємства, відсутність попиту на інновації, домінування певних підприємств (сильних конкурентів) та труднощі у знаходженні партнерів.

Отримані результати відображають загальну тенденцію і можуть відрізнитися на окремо взятому підприємстві та залежати від розміру, віку та виду діяльності підприємства.

В умовах жорсткої глобальної конкуренції і політико-економічних змін вітчизняним металургійним підприємствам складно конкурувати та накопичувати потенціал для активізації інноваційної діяльності.

Сучасними викликами для металургійних підприємств є:

1. Інституційний аспект, який вимагає поліпшення якості інституційного середовища функціонування і розвитку металургійної галузі (демонополізація ринку та виробництва, формування інститутів мотивації інноваційної поведінки, розвиток державно-партнерської взаємодії). Необхідним є прийняття комплексу заходів, спрямованих на реалізацію програм розвитку виробничої інтеграції та кооперації, аутсорсингу, венчурного фінансування тощо.

2. Технологічний аспект, який обумовлює пріоритетність комплексного технологічного оновлення виробничої бази.

Таблиця 7

Фактори, що перешкоджали здійсненню інновацій
у 2012–2014 рр.,
(% від загальної кількості обстежених підприємств)

Фактори		Промислові підприємства
Фінансові	Відсутність коштів у підприємства або групи підприємств	11,4
	Відсутність фінансування за межами підприємства	6,1
	Високі витрати на інноваційну діяльність	1,5
Інформаційні	Відсутність кваліфікованого персоналу	1,7
	Відсутність інформації про технології	0,9
	Відсутність інформації про ринки	1,1
	Труднощі знаходження партнерів інноваційної діяльності	1,9
Ринкові	Низька конкуренція підприємств на ринку	3,0
	Домінування на ринку певних підприємств	1,3
	Невизначений попит на інноваційні товари чи послуги	2,1
	Велика конкуренція на ринку	1,5
Причини інноваційної бездіяльності	Відсутність необхідності у зв'язку з попередньою інноваційною діяльністю на підприємстві	0,7
	Відсутність попиту на інновації	6,0
	Відсутність ідей або можливостей для розробки та впровадження інновацій	7,4

Джерело: Складено авторами на основі [8]

3. Конкурентний аспект, який вимагає вдосконалення продуктової структури, розвитку форм і методів маркетингової і збутової політики, акцентування на внутрішній ринку. Спостерігається поступове зниження конкурентоспроможності металургійних підприємств на зовнішньому ринку через збільшення собівартості металопродукції та зростання тарифів природних монополій, а також профіциту пропозиції і зниження цін на світовому ринку сировини.

4. Екологічний аспект, який акцентує увагу на трансформації металургії в вид промислової діяльності, що функціонує на принципах «зеленої економіки».

Адекватність відповідей металургійного бізнесу і уряду на ці виклики у вирішальній мірі впливає на розвиток інноваційної діяльності металургійних підприємств в найближчій і довгостроковій перспективі [4, С.29-30].

Є зрозумілим, що будь яка цивілізована держава орієнтована на збільшення сукупного суспільного блага. Тому інноваційний розвиток національної економіки загалом може забезпечити лише держава.

Головне завдання держави – полягає в сприянні інвестиційним процесам, створення додаткових можливостей для її учасників, а також вирішення завдань, які бізнес не може вирішити самостійно (наприклад, сприяння підвищенню конкурентоспроможності металургійних підприємств та їх продукції на внутрішніх та зовнішніх ринках; сприяння інтеграції науки, виробництва та освіти; сприяння трансферу технологій; формування інноваційної інфраструктури).

Сьогодні в Україні немає єдиної політики підтримки вітчизняного виробника. Тому необхідним заходом є введення державного замовлення на той обсяг продукції, який необхідний для виконання металомісткого замовлення державних монополій, які впроваджують інфраструктурні проекти в транспорті, енергетиці, машинобудуванні тощо.

Фінансова підтримка повинна забезпечити інвестиції у інновації, тому необхідно розробити заходи щодо можливості використання різних джерел фінансування металургійних підприємств на відповідних етапах інноваційного процесу: гранти – на проведення НДДКР, венчурне фінансування – на освоєння наукоємного виробництва, інвестиційне фінансування – на комерціалізацію бізнес-ідей та впровадження інноваційної продукції на ринок.

Все більш широке застосування в процесі реалізації інноваційної політики знаходять механізми приватно-державного партнерства, які включають: кількісне та якісне об'єднання державних і недержавних ресурсів з метою створення ефективного інноваційного комплексу; поділ «відповідальності» за різні ланки інноваційної системи між державними та недержавними структурами; змішані інвестиції в інноваційну сферу при паритетному розподілі дивідендів; розвиток кооперації на базі змішаної власності на різні дослідницькі та інноваційні проекти; спільне вироблення національних та інноваційних

пріоритетів державою, науковим співтовариством, бізнесом і громадськістю.

В сучасній економічній ситуації при нестачі коштів у підприємств-споживачів металопродукції найголовнішим завданням є розвиток внутрішнього попиту на металопродукцію, імпортозаміщення, вдосконалення структури виробництва і збільшення частки продукції більш глибокої переробки, з високою доданою вартістю. Державна підтримка також повинна бути спрямована не тільки на виробників металопродукції, а безпосередньо на споживачів продукції вітчизняних металургійних підприємств.

Необхідно вживати невідкладних заходів щодо забезпечення галузі кваліфікованими кадрами, в той же час зберегти кадри, які вивільняються з причини зниження обсягів виробництва на металургійних підприємствах.

Питоме споживання енергії на основні види металопродукції перевищує аналогічні показники в країнах Західної Європи, тому зниження енергетичних витрат набуває все більшої актуальності і повинно відбуватись за напрямками: зниження витрат на паливо і енергію за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій, застосування альтернативних видів палива та впровадження організаційно-технічних заходів щодо зниження енергетичних витрат.

Висока частка витрат на послуги галузей природних монополій та транспортні витрати, складна і витратна логістика вимагає грамотної політики встановлення для металургійних підприємств обґрунтованих тарифів на енергію, паливо, вантажні перевезення тощо.

Таким чином, виклики, що є визначальними для інноваційного розвитку металургійних підприємств пов'язані з системою загальноекономічних умов і вимагають розробки системи стратегічних рішень на державному рівні. Вони повинні включати приведення технічного рівня виробничого потенціалу металургійних підприємств у відповідність до сучасних вимог (ресурсозбереження, енергозбереження, підвищення якості продукції тощо), розвиток міжгалузевих зв'язків, а також заходи зі зміни існуючих негативних тенденцій на внутрішньому ринку та використання нових можливостей, що пов'язані з трансформацією світового ринку металургійної продукції.

Список використаних джерел

1. Розпорядження «Про схвалення Концепції проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року» : від 09.07.2008 № 947-р [Електронний ресурс] // Кабінет Міністрів України. – Оф. вид. станом на 17.07.2013. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/947-2008-p>.

2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс] / [Г.О. Андрощук, І.Б. Жилияєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко]; За заг. ред. проф. В.І. Полохала. – Київ : Парламентське видавництво, 2009. – 632 с. – Режим доступу: <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/doccatalog/document?id=48722>.

3. Глущенко Л.Д. Усовершенствование государственного регулирования инновационной деятельности промышленных предприятий Украины / Л.Д. Глущенко, Т.Н. Пилявов // Молодой ученый. – 2013. – №9. – С. 168–172.

4. Украинская металлургия: современные вызовы и перспективы развития: моногр. / А.И. Амоша, В.И. Большаков, А.А. Минаев, Ю.С. Залознова, Л.А. Збарзская, Ю.В. Макогон и др.; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2013. – 114 с.

5. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник : [Електронний ресурс]. – Офіц. вид. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2012. – 305 с. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник : [Електронний ресурс]. – Офіц. вид. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2013. – 282 с. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник : [Електронний ресурс]. – Офіц. вид. – К.: ДП «Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України», 2014. – 314 с. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

8. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2012-2014 років (за міжнародною методологією) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

© Глущенко Л.Д., Пилявов Т.М., 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ	5
1.1. Державний менеджмент інноваційного розвитку нової економіки в умовах глобалізації: проблеми, обмеження та перспективи	5
1.2. Менеджмент міжнародної конкурентоспроможності: сутність, оцінка та значення	14
1.3. Ловушка середнього доходу: нова реальність для Польщі і пограничних з нею країн Євросоюзу	22
1.4. Основні шляхи реалізації регулятивної політики держави та побудова системи комплексу стратегічних заходів щодо розвитку малого та середнього підприємництва в Україні	33
1.5. Проблемы совершенствования форм и методов управления развитием малого бизнеса в сфере услуг	43
1.6. Маркетинговая концепция управления предприятием	62
1.7. Конкурентна позиція підприємства в аспекті стратегії сталого розвитку	77
1.8. Сутнісні аспекти та системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства	85
РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	92
2.1. Обґрунтування стратегічних заходів щодо забезпечення моделі інноваційного розвитку України	92
2.2. Сучасний стан та виклики інноваційного розвитку металургійних підприємств	103
2.3. Публічно-приватне партнерство у сфері інноваційного розвитку вугільної промисловості: теоретичні та практичні аспекти	116
2.4. Розроблення механізму покращення інноваційної діяльності підприємства сучасними інформаційними технологіями	124
2.5. Формування механізму інноваційного управління підприємством готельно-ресторанного господарства	133

2.6.Визначення проблемних аспектів інноваційного розвитку підприємств з виробництва харчових продуктів та виноградних вин в Україні 142

РОЗДІЛ 3. СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ 162

3.1. Функції фінансового менеджменту в системі управління фінансами підприємств 162

3.2.Стан застосування інвестиційних важелів для забезпечення полівекторного розвитку підприємств в Україні 169

3.3.Перспективи використання сучасних форм фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств 178

3.4. Обґрунтування необхідності управління грошовими потоками підприємства 185

3.5.Міжнародний факторинг як інноваційний інструмент управління фінансовими ресурсами підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність 195

3.6. Актуальні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства в сучасних умовах 203

3.7. Управління оптимальними методами мінімізації фінансових ризиків 213

3.8. Контролінг – как інструмент ефективного фінансового управління строительной организацией 225

3.9. Інноваційно-інвестиційні орієнтири екологізації стратегічної діяльності стейкхолдерів в системі міського рекреаційного землекористування 234

3.10. Особливості інвестиційного забезпечення виробництва та реалізації органічного зерна сільськогосподарських підприємств 246

3.11. Адаптивне динамічне інвестування у інформаційний розвиток 254

РОЗДІЛ 4. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕГРОВАНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ТА ПІДПРИЄМСТВ 262

4.1. Інноваційна складова кластерної системи виробничих підприємств в умовах кризових явищ 262

4.2. Організація управління інноваційним розвитком інтегрованих об'єднань підприємств	273
4.3. Вплив кризових явищ на спільне інвестування у виробничо-господарських об'єднаннях	281
4.4. Організаційне проектування санаційних інновацій у різних об'єднаннях підприємницького бізнесу	29
4.5. Концепція вартості капіталу та її трансформація в корпораціях	301
4.6. Інституціоналізація митної функції сучасної держави	323
4.7. Сучасні можливості інтеграції малих і великих підприємств АПК	332
4.8. Сутність виробничо-технічних послуг та особливості їх надання в аграрній сфері	352
4.9. Проблеми створення транспортно-логістичної системи підприємств для інтеграції в систему міжнародних вантажних перевезень	363
РОЗДІЛ 5. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ЗАХИСТОМ НАСЕЛЕННЯ ТА ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ	374
5.1. Оцінка ролі підприємств в регіональному механізмі соціального захисту населення	374
5.2. Розвиток компетенцій персоналу і зміна ролі кадрового менеджменту у формуванні людського потенціалу підприємства	382
5.3. Мобілізація ресурсів і розвиток людського потенціалу авіапромислової галузі України в умовах впровадження інновацій	393
5.4. Теоретичні основи використання потенціалу підприємства	402
5.5. Концепція ієрархічної управлінської структури потенціалу підприємства	412
РОЗДІЛ 6. НОВІТНІ ПІДХОДИ В АНАЛІТИЧНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДІЯЛЬНОСТІ ІНТЕГРОВаних ОБ'ЄДНАНЬ ТА ПІДПРИЄМСТВ	420
6.1. Ринок, конкуренція і економічна грамотність: основні терміни та показники економічної ефективності в системі підприємства	420

6.2. Методологічний підхід до формування системи показників економіко-інноваційного розвитку підприємства	430
6.3. Концептуальні засади оцінки адаптабельності суб'єктів інноваційної діяльності до перманентних змін середовища	437
6.4. Стійкість інноваційного розвитку підприємств: проблеми оцінювання	451
6.5. Застосування синергічного підходу у системі управління ресурсним потенціалом аграрних підприємств	468
6.6. Від'ємна ставка відсотку: інноваційний інструмент регулювання чи вдала адаптація досвіду минулих років?	479
6.7. Аналіз стану основних засобів машинобудівних підприємств як передумова реалізації економічних програм інноваційного розвитку	492
6.8. Формування стратегії ціноутворення на інноваційну продукцію з урахуванням безпечного інноваційного розвитку	500
АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ	511

ДЛЯ ПОДАТКІВ

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ,
ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ТА ЕКОНОМІЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ ІНТЕГРОВАНИХ ОБ'ЄДНАНЬ
ТА ПІДПРИЄМСТВ**

МОНОГРАФІЯ

Головний редактор
Савчук Лариса Миколаївна - к.е.н., професор,
Національна металургійна академія України,
Науковий керівник теми «Методологія управління підприємствами
різних організаційно-правових форм та форм власності»
(державний реєстраційний номер 0107U001146)

Редактор: Сокиринська І.Г - к.е.н., доцент
Відповідальний за випуск: Вишнякова І.В., к.е.н., доцент
e-mail: vichnykova@mail.ru

*Матеріали подано в авторській редакції.
При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії
посилання на видання обов'язкове
Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки
належать авторам*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк.30,22. Тираж 300 пр. Зам. № 43
Видавництво «Пороги», 49000, м. Дніпропетровськ,
пр. Дмитра Яворницького, 60
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК №7 від 21.02.2000 р.

ISBN 978-617-518-066-0